

Potokům a říčkám

Není snad řeka, která by nebyla popsána ať už po stránce hydrologické, hospodářského využití a vůbec přínosu pro krajinu. Mnohým z nich se dostalo i pocty v podobě literárního či poetického popisu.

Tak trochu v pozadí zůstávají malé vodní toky, říčky, potoky či dokonce potůčky. Ty jsou přece zdroji vody pro řeky, do kterých vtékají.

Jistě jejich velikost je ve srovnání s řekami často zanedbatelná, jejich průtoky snad nestojí kromě hydrologů za zmínku. Ale i tyto vodní toky mají v krajině své opodstatnění.

A že jsou jedny jak druhé?

V žádném případě, každý potok je jedinečný nejenom průběhem svého toku, ale i svým charakterem.

Tak jak není stejný otisk prstu, tak i každý potok je svým rázem jedinečný. Pokusil jsem se popsat potoky a potůčky stékající z našich Bílých Karpat do podhůří.

Je jich na stovky, takže jsem se zaměřil jen na ty větší, tím se omlouvám stružkám v našem kraji, které snad nejsou v mapách ani zaneseny.

Každý potůček, každá říčka je obklopena přírodou a také lidskými výtvary. Vždyť obce i samoty jsou s těmito vodami bytostně spjaty.

I jim jsem tedy musel věnovat patřičnou pozornost.

Potoky a potůčky

Potoky jsou jako život, stále padí kupředu, hlavně při svém zrodu.

Nabíjí se energií v četných vodopádcích a splavech, aby ji pak kolem procházejícímu člověku předávaly s uvědoměním si plynutí času.

Posléze se jakoby v zamyšlení zklidní, jako kdyby se chtěly oblažit krásou květů či půvabného kapradí, rostoucích v jejich okolí.

Na podzim pak barvami spadaného z okolních stromů listí.

Ale i prostá realita je svými představami lákavá.

U všech těchto proudících vod musíme rozlišovat jejich horní a dolní úseky, nelze opomenut ani střední.

Začněme zprvu těmi horními.

V těchto úsecích nebývá v korýtku množství vody příliš velké, ale i tato skutečnost může člověka naplnit velmi hezkými pocity.

Co může být přece krásnějšího, než pozorovat, jak pramínky proudící vody usilovně hledají svou cestičku mezi kameny.

Obtáčejí je, anebo v případě jejich neústupnosti přes ně přepadávají.

Zastavit se již, pravda, nedají, i když to i nadále nemají na své cestě jednoduché. Při své cestě nabírají sílu, přičemž spoléhají na stružky, které do nich z okolních svahů ústí.

Nejenom vzhledem, ale i zvukovými projevy o sobě potoky dávají vědět. Šumění a šplouchání proudící vody mysl člověka pohltí, čistí ji a odvádí od škodlivých stresů do světa, kde je vše po staletí jednoduché, jednoznačné a prosté.

Kdo ví, kolikere lidské generace zvukům tekoucí vody naslouchaly a meditovaly nad tím, jak čas a všechno s ním spojené nezadržitelně plyne.

Mystický zvuk tekoucí vody nás objímá a nese mimo čas, mezi hvězdy, zaparkované nad našimi hlavami.

Je snad zbytečné konstatovat, že posedět u takového potůčku či říčky vždy potěší každou vnímavou duši.

Na horním úseku toku se člověk nabíjí energií, obdivuje šum a bujnost proudící vody. Na středním a dolním toku se pocity romantika o něco liší. Ubývá zvuků, neboť v těchto polohách potoky i říčky upadají do klidu svých snů a nadějí.

Ale i nadále se člověku v těchto místech dostává silných vizuálních zážitků.

Může pozorovat, jak tu a tam se větve stromů i keřů k vodní hladině sklánějí, jakoby si s ní chtěly popovídat.

Především vrby a olše tvoří zákulisí tohoto skvělého přírodního jevu.

Nabízí se nám pohled, jak tekoucí voda unáší otáčející se větvičky nebo listí, nebo naopak v některých místech vytváří vodní zátiší s nevelkými vírkami.

Ale i život kolem vod je pozoruhodný.

Tam nad hladinou krouží vážky, o něco dál zase šídla.

Ani o drobné vodní bezobratlé není nouze.

Na dně při dobré průhlednosti můžeme vzhledem objevit způsobem života pozoruhodné larvy chrostíků obalené pouzdrem ze zrněk nerostů.

A kdo by náhodou měl s sebou třeba větší lupu, bude překvapen, jaké množství vodních tvorečků je v potůčku k pozorování.

Ploštěnka potoční a mléčná žije v čistých vodách řek a potoků, je poměrně hojná po stranách hlavy má ouškovité výběžky, živí se blešivci a drobnými larvami hmyzu - je tedy dravá

Ploštěnky patří k dvoustraně souměrným živočichům, tělo mají shora dolů zploštělé, tkáň a orgány ještě málo vyvinuté, nemají kostru, jen svalový vak.

Dýchají celým povrchem těla a nemají ani cévní soustavu trávicí soustava má jen jeden otvor a zajišťuje i rozvádění živin.

Rovněž obratlovci jsou občas kolem potůčku a potoků k zazření, obojživelníky, z ptáků třeba zahlédneme skorce vodního.

Pozorovat ho při lovu je velmi zajímavé.

I rostlinstvo při dostatku vlhkosti o sobě dává vědět.

Bylinný porost je však na horním úseku potoků je ještě poměrně skoupý, přece jenom se jedná o horské či podhorské polohy s méně kvalitními půdami.

S tím jak se vodní tok dostává do nižších poloh, vegetace se stává početně i druhově bohatší a rozmanitější.

Samotný potůček se mezitím postupně přetváří v potok, který se zvýšeným průtokem stává sebevědomějším.

Bere sebou vše k čemu má sílu.

Kolem potoka se tím vytvářejí větší či menší nánosy sedimentů, které poskytují živnou půdu větší rozmanitosti rostlinstva.

Mohutnící tok si už dovoluje pronikat do stran a vytvářet menší nebo větší zákruty, meandry. Sílicí voda si již poradí i s menšími kameny, na velké zatím ještě nemá.

A pak konečně přichází dolní úsek potoka, vody zde již plynou klidně, rozšafně. Průtok je znatelně větší, stejně tak vodní stav,

Rovněž fauna se kvalitativně i kvantitativně mění.

Kromě sotva dříve viditelných živočichů, objevují se na středním a dolním toku řada více či méně statnějších živočichů.

Z menších je nutné se zmínit o hmyzu.

Příkladem může být u vod nás obtěžující muchnička je obtížný bodavý hmyz. Tělo má šedé s hnědě zbarvenými proužky.

Křídélka jsou průhledná s nevýraznou žilnatinou. Samičky muchniček na jaře citelně bodají člověka, přičemž mohou přenášet nebezpečné bakteriální infekce. Mimo to, že se živí krví, sají nektar rovněž z květů rostlin.

Pošvatka je dalším významným zástupcem hmyzu. Její larvy se podobají dospělcům, živí se drobnými vodními živočichy.

Vyvíjejí se ve vodě, kde dokončují vývoj během zimních měsíců, takže se s dospělci v okolí horských toků setkáme již začátkem jara, kdy ještě v okolí často leží sníh.

Asi nejznámější jsou ale jepice.

Jejich larvy žijí ve vodě, osídlují především dno.

Tvarem těla jsou přizpůsobeny prostředí, v němž žijí, základní jsou hrabavé, ty vyhrabávají chodbičky na dně stojatých či pomalu tekoucích vod, ploché, které žijí v prudce tekoucích vodách přitisknuté k podkladu, anebo plovoucí, které plují nebo lezou mezi rostlinstvem v klidných vodách.

A co mnohem větší tvorové?

Třeba takový rak říční?

Ten dorůstá velikosti až 20 cm.

Jeho tmavě zabarvené tělo je chráněno tvrdým krunýřem. Nelze nepostřehnout, že na hlavě má na pohyblivých stopkách kromě dvojice očí též dva páry tykadel.

První pár mu slouží pro udržení rovnováhy, druhý pár je hmatovým orgánem.

Rak disponuje pěti páry kráčivých končetin, z nichž první pár je přeměněn na mohutná obávaná klepeta.

Článekovaný zadeček má zakončený pětidílnou ploutvičkou.

Jiným velikánem je mlok obecný.

Ten rovněž miluje vlhko a celkově je spíše nočním živočichem, přes den se ukrývá před slunečními paprsky pod listy, kmeny stromů, větve, zalézá do děr v zemi nebo pod kameny.

Ke svému životu potřebuje čisté potoky nebo i lesní rybníčky, které využívá pro kladení larev.

A jaké kvítí najdeme u potoků?

Je ho s postupujícím jarem stále více a více. Tráva na lukách již dosahuje znatelné výšky a břehy potoka, protékajícího loukou, září nádhernými květy...

Pokud budeme mít štěstí, setkáme se s rostlinami, které se svou krásou zcela vyrovnají květinám ze zahrady.

Z bylin se u vodních toků setkáváme s ostřicí, sítinou i rákosem, z barevnějších nás upoutá kopytník, kostival, netýkavka nedůtklivá, bršlice kozí noha, kakost smrdutý, ale také zářivé hlavičky blatouchů a pryskyřníků, blankytnou modř pomněnek nepřehlédne snad nikdo.

Keře zastupuje bez černý, líska i krušina, chladivý stín pak poskytují vrby, olše či jasany, vzácněji pak duby.

Pod nimi často zastihneme pryskyřník prudký.

Je středně velká rostlina, kterou najdeme poměrně často. Roste totiž ve velkém množství na vlhčích lukách i v lesích, v příkopech, v nížinách i vysoko v horách.

Jeho silně rozvětvená lodyha nese řapíkaté listy a větší množství žlutých květů. Vykvétá od jara až do podzimu.

Běžný je i blatouch bahenní. Kdo by neznal tuto vytrvalou rostlinu s málo rozvětvenými lodyhami, jen zřídka vzpřímenými, častěji poléhavými.

Vykvétá od března do května, žlutými květy.

Je u nás velice hojnou rostlinou, roste na vlhkých a bahnitých lukách, u potoků a na okrajích rybníků.

Celá rostlina je mírně jedovatá, má ostrou chuť, zvířata ji nespásají.

Totéž platí i o pomněnce. Je víceletou rostlinou s krátkým oddenkem, nápadná modrými kvítky od května do září.

Setkáme se s ní ve světlých lesích, na nivách, a tedy i kolem potoků, a to od nížin až po horské pásmo.

A tak nyní přichází čas seznámit se s jednotlivými potoky v bělokarpatském podhůří. Na tučet jsem jich osobně v přírodě vyhledal a popsal s okolním prostředím.

Zaslouží si to.

Radějovka

Ta kdyby jenom věděla při svém zrodu, kolik předlouhé a klikaté cesty má ještě před sebou. Je trochu rozpačitá, jako kdyby dopředu netušila, kudy se má vydat.

Ale samozřejmě, že ví. Volí si tu nejsnadnější trasu, vyhýbá se rozumně vyvýšeninám, takže ji za to pochvalme.

Měli bychom obdivovat její tvůrčí sílu, překvapivou nápaditost, i když se jedná zdánlivě o neživou část přírody.

Pramení pod vrcholem Výzkum poblíž státní hranice, poté vtéká do nádrže s pozoruhodným a zajímavým názvem Kejda, míjí významné hradiště Šumárník, aby pak přes vodní nádrž Lučina směřovala k Čertovu mlýnu.

Takže napřed se podívejme na informace o tomto historickém hradišti.

Má zajímavý oválný půdorys a nachází se na vrcholu kopce Šumárník. Bylo strmými svahy prozíravě chráněno před nepřátelskými nájezdy. Navíc i příkopem a valem vysokým téměř 2 m, který je zřetelně na severní straně zdvojen.

Pozorný návštěvník hradiště si možná všimne v jednom místě i dvou výrazných prohlubní, podle některých historiků se jednalo o zdroje vody.

Archeologický výzkum v této lokalitě poukázal svými nálezy na střední dobu bronzovou. Lokalita je v současnosti porostlá lesem.

Takže na samotném místě spatříme už jenom rozpadající se maketu strážní věže s palisádou a instalované dřevěné sochy postav z dob šerého dávnověku.

V blízkosti hradiště se nachází Národní přírodní rezervace Čertoryje. Představuje překrásnou luční enklávu s rozptýlenou zelení, prameništi, meandry potoka a malými rybníčky v lesním komplexu jihozápadní části Bílých Karpat.

Národní přírodní rezervace Čertoryje patří k nejbohatším květnatým loukám ve středoevropském prostoru.

Hned v úvodu za cedulí, která rezervaci označuje, se dají nalézt dva vzácné druhy vstavačů. Nejdříve je to odkvetlý vemeník a o pár kroků dál můžeme spatřit několik zástupců vstavače vojenského, jednoho z nejhezčích vstavačů vůbec.

Další nádhernými rostlinami v těchto místech jsou kosatec různobarvý nebo rudohlávek jehlancový. A od čeho získaly Čertoryje svůj název?

Vysvětlení je následující:

Lidé si dříve nedokázali vysvětlit, proč se čas od času v těchto místech sesouvá půda, a tak začali říkat, že tam v noci „čert ryje“ a zkomolením tohoto označení dospěli k dnešnímu názvu.

Při poznávání květeny Čertoryjí je dobré s sebou vzít průvodce. S nimi se člověk nemusí pohybovat pouze po vyznačených trasách.

Díky povolení, které průvodce má, je možné procházet loukami křížem krážem, ovšem s tou podmínkou, že všichni členové případné výpravy se budou pohybovat tzv. husím pochodem, tedy pěkně jeden za sebou.

Návštěvníkovi se pak každou chvílí otevře pohled na fascinující krajinu této přírodní rezervace včetně její fauny a květeny.

Otakárek ovocný

V dalším průběhu svého toku se Radějovka „oblažuje“ pohledem na malebnou Káčerkova hájenku, aby pak sdílela cestu s nedalekou Oskorušovou naučnou stezkou. Jejímu názvu se nedivme, jsme přece v kraji, ve kterém oskeruše mají svůj domov.

Nejde jen o ovoce jazyk laskající, ale i o ovoce, ze kterého se dá vyrábět vysoce ceněná pálenka. Pak už říčka probublává rekreačním Radějovem.

V samotné obci již ve středověku bylo uděleno obci horenské právo panem Petrem z Kravař. Kraj je proslulý pěstováním vinné révy, a tak není divu, že na obecní pečeti z roku 1667 je vyobrazen symbol vinařství.

Po jeho dílčím a dočasném ústupu nabylo významu pěstování modrých peckovin a dalšího ovoce. V obci za zhlédnutí určitě stojí novorománský kostel sv. Cyrila a Metoděje. Turisté by si neměli nechat ujít výstup na ocelovou konstrukci rozhledny Travičná mezi obcemi Radějov a Tvarožná Lhota, ke které vede již zmíněná Oskorušová stezka.

Věž rozhledny byla postavena roku 2000 jako vysílač pro mobilní operátory a zároveň zde byl vybudován turistům přístupný ochoz, který se nachází ve výšce 33,6 metrů nad zemí.

Po zdolání 177 schodů se z něj naskýtá výhled nejen na hřebeny Pálavy, Žďánického lesa a Chřibů, ale i na hrad Buchlov nebo Bílé Karpaty s nejvyšším vrcholem Velkou Javořinou.

U paty rozhledny jsou umístěny informační tabule o fauně, flóře a o historických či geologických zajímavostech CHKO Bílé Karpaty.

V nedalekém Kněždubu pak zase návštěvník jistě nepohrdne rodným domkem Joži Úprky.

Po opuštění Radějova Radějovka dalšími kilometry vezme zavděk přírodním parkem Strážovské Pomoraví, načež se ubírá směrem k Baťovu kanálu a výklopníku, ve kterém se lignit od Dubňan ze železnice překládal na loď.

V náručí ji pak pojímá životadárná Morava.

Věru, slušný životopis.

Velička

Podobnou „životní dráhou“ se chlubí i Velička, zvaná v prvních kilometrech též Jamný potok. Spatřuje světlo boží těsně pod vrcholem Velké Javořiny obdařeným pralesem, aby se po pár metrech od svého zrodu pochlubila sympatickou vodní kaskádou.

Ta někdy za velké vody dává dokonce vznik malému vodopádku. O kousek dál je ve skále založena seismologická stanice, registrující otřesy i z velmi vzdálených oblastí.

Potok se následně pod přístupovou cestou na Velkou Javořinu probíjí stísněným údolím s bujnou vegetací, v podstatě nespoutanou divočinou.

Jeho hladina si v těchto místech světelných paprsků prozatím neužije, baldachýn keřového a stromového porostu nad ním mu to neumožňuje.

Netrvá dlouho a vlnky bystřiny dospějí do **Vápenek**. Usedlostí v této nevelké obci není příliš mnoho, o zajímavé v ní objekty však není nouze.

Rekreační středisko nabízí kromě ubytování a restaurace i pohled na rybník se pstruhy. Ale tekoucí voda je tekoucí voda.

„Dospívající“ proud vody, v těch místech už vlastně říčka, je sice už v některých svých úsecích březní regulací kultivován lidskou rukou, ale dosud v přijatelné vizuální podobě.

Co říct dále k samotné obci?

Vápenky byly původně chudíčkou osadou, vzniklou teprve koncem 18. století pod Javořinským horským masivem.

Vzhledem k rozsáhlým lesům v okolí byly zaměstnáním tehdejších jejích obyvatel těžké lesní práce, ale též těžba vápence pro potřeby sklárny v Květné.

V samotné obci jsou z té doby místy k vidění lidová stavení z 19. století v podobě originálních patrových sýpek.

Z Vápenek je možné turistům doporučit lesní cestu na Velkou Javořinu. Ale nejenom turisté, i přírodovědci si v těchto místech přicházejí na své. V nedaleké Národní přírodní rezervaci Porážky jsou k vidění bylinné skvosty naší přírody, opět například vstavače.

Říčka Velička zde nemá stání, musí vést své vody dále po spádu. Už ale svými vodami tak „nebouří“, klidní se.

Přesto má již svým narůstajícím množstvím vody sílu vytvářet menší zákruty a v nich strmější nárazové, či protilehlé plytké nánosové břehy.

Voda už ví, kterou částí koryta se má ubírat, a které naopak dávat na čas „vale“. Má tedy na výběr, ale jen do nejbližší povodně, kdy zpravidla musí využívat celý profil koryta.

Kmeny stromů v bezprostřední blízkosti toku se nad něj často naklánějí, aby po čase vlastní vahou do jeho koryta padly a odtok vody komplikovaly.

Za Vápenkami říčka míjí řadu bývalých mlýnů, a těch je opravdu hodně, ať už je to Podšivalský mlýn, Fojtický, Čerešnický, Hryzlácký či Suchovské mlýny.

O tyto mlýny se na březích Jamného potoka, tedy Veličky, se rovnoměrně dělily Javorník, Suchov a Nová Lhota.

Měly vzhled uzavřených mlýnských dvorců známých už ve středověku. V současné době jsou již vzhledově k nepodobě, neboť postupně podlehly přestavbám. Přesto je zajímavé, že jejich poslední kola klapala ještě krátce po 2. světové válce.

Jak vypadaly, to je možné v současnosti spatřit ve strážnickém skanzenu.

Po opuštění Vápenek Velička zprava ochotně přibírá potok Kazivec, aby se pak směrem svého toku obrátila k jihozápadu, jako kdyby se chtěla ještě více přitulit k milovanému Hornácku. V jejím okolí se nacházejí unikátní lesy pralesovitého charakteru a komplex květnatých luk v rezervaci Jazevčí, na kterých lze spatřit řadu přísně chráněných rostlin.

toříč včelonosný

Rostou zde například přenádherné orchideje, ale též hvozdík pyšný, mečík obecný, zvonek jelení a sněženky.

Ke vzácným ptákům, kteří tu hnízdí, patří strnad luční, pěnice vlašská, chřástal polní a křepelka polní, k významnějším motýlům pak okáč jílkový.

Nad Vápenkami se vypíná do výšky 636 m n. m. vrch Hradisko, který odvozuje svůj název podle starodávného hradiště z konce 2. tisíciletí př. n. l.

Samotné hradiště se nachází na jeho zalesněném vrcholu nad obcí Javorník. Má nepravidelně oválný půdorys vymezený na severní a východní straně mohutným valem s příkopem o délce téměř půldruhého kilometru a dosahujícím výšky několika metrů.

První písemná zmínka o hradišti pochází z konce devatenáctého století. Archeology získané nálezy pocházejí z pozdně bronzového (cca 1050 – 750 př. n. l.) nebo halštatského (cca 700 – 450 př. n. l.) období a jsou uloženy ve sbírkách muzea ve Zlíně.

Železné předměty zde rovněž nacházené však přináležejí z daleko mladších dob, zpravidla z 18. století.

Hradiště je úctyhodné už také svými mnohahektarovými rozměry.

Záhy nato Velička dospěje do osady **Javorník**.

V převážně katolickém Hornácku je tato obec pozoruhodná svým historickým ukotvením v evangelické víře.

Dodnes v obci žijí potomci českých bratří žijících zde v 17. století. Z 18. století pak pochází místní modlitebna, zvonice, sborový dům i fara, které jsou citlivě zrekonstruovány v souladu s lidovým charakterem místa.

Dalšími historicky cennými stavbami a kulturními památkami jsou chalupy v části zvané Kopánky a skupiny roubených seníků na východním okraji obce.

Ale říčka zde opět nemá dlouhého stání, a tak putuje do **Velké n/Veličky**.

Ta je největší obcí Horňácka, které se podobně jako Moravské Kopanice a Dolňácko řadí mezi podoblasti Slovácka.

V ní se návštěvník seznámí s nářečím, kroji, lidovými tradicemi a řemesly na každoročních Horňáckých slavnostech v červenci.

Konají se na vyvýšenině zvané Strážná hůrka.

Ta má dlouhou historii.

Dříve sloužila jako maják, který oznamoval příchod Turků ze slovenské strany hranic. Ohňový signál se přenášel z kopce na kopec a lidé na Strážní hůrku spěchali, aby si zachránili nejenom majetek, ale často holý život.

Před válkou zde byl na popud umělce Karla Supa postaven netradiční modernistický pavilon. Chtěl, aby stavba byla víceúčelová.

Po odchodu do důchodu se zde usadil a věnoval zejména malbě a sběratelství.

Ve spojitosti s Veličkou je přirozeně nutné se zase zmínit o mlýnech. První z nich se nazývá Magnisův mlýn podle svého stavitele, který se stal držitelem Velké po bitvě na Bílé hoře.

Zdejšími lidmi je přezdíván jako „starý mlýn“.

Patřil k panskému statku, jehož půdorys lze vystopovat v nynějším areálu pálenice, který je však bohužel ve špatném stavu a veřejnosti nepřístupný.

Dalším z mlýnů, a zachovalejším, je mlýn Antonína Nováka.

Současná budova válcového mlýna pochází z roku 1941 a byla postavena na místě staršího mlýna z první poloviny dvacátého století.

Na tomto mlýně se mlelo až do poloviny sedmdesátých let.

Z počátku na elektřinu získanou pomocí malé vodní elektrárny z mlýnského náhonu, později pak na energii z elektrické sítě.

V devadesátých letech bylo technické zařízení nevratně demontováno a několik let později sloužil objekt jen pro skladovací účely.

V současnosti se prostory mlýna využívají jako galerie při festivalu Horňácké slavnosti. V objektu mlýnských budov už několik let funguje hospůdka se dvorem Horňácký šenk.

V blízkosti Veličky je také třeba vzpomenout kostel sv. Máří Magdalény s kněžištěm z první poloviny 14. století, opevněném hradební zdí.

Zajímavostí této obce je i židovský hřbitov z konce 19. století, ležící naproti obecnímu hřbitovu. Po opuštění Velké Veličky zamává Žilkovu a Horákovu mlýnu a čeká ji před obcí Louka Přírodní památka Hloží.

Jde o chráněné území o rozloze 7,5 ha, které se rozkládá na západně orientovaných svazích asi 1 km od okraje obce Louka.

Můžeme zde najít množství vzácných a chráněných teplomilných druhů rostlin s početnou válečkou prapořitou, kostřavicí vzpřímenou, ostřicí Micheliovou.

Lokalita je cenná i z hlediska zoologického.

Vyskytuje se zde 62 druhů střevlíkovitých brouků, bylo zde zjištěno 29 druhů mravenců, rovněž zde byl prokázán i výskyt kudlanky nábožné.

Na slunných, stráních žije ještěřka obecná a užovka obecná.

Říčka za Velkou má již zcela poklidný ráz, neboť definitivně opouští členitý terén a nabývá charakteru zklidněného vodního toku.

Do své náruče následně přijímá říčku obec **Louka** s bývalou tvrzí, dnes sýpkou.

Jde o památkově chráněný historický objekt, který stojí v centru obce, nedaleko kapličky a nového kostela.

Původně měla na místě dnešní stavby stát tvrz, která měla ochraňovat obchodní cestu z Čech do Uher, nicméně její existence není doložena.

Památkově chráněná kaplička se zvonicí ve stylu lidového baroka z 18. století zdobená malebným slováckým ornamentem se nachází uprostřed obce, u hlavní silnice. U kapličky není přesné datum její výstavby doposud známo.

Za Loukou se vodám říčky „představuje“ Přírodní rezervace Háj se zachovalou dubohabřinou. Celé lány sněženek a ladoněk kráší na jaře toto nádherné místo.

Další zastávkou říčky je obec **Lipov**.

V něm je však jako v jiných obcích ujařmena kamenitou obručí břehů, ale i tak dává prostor vegetaci vyrůstající z říčních nánosů.

Jí je oživena, zeleň zkrášluje ledacos.

O kousek dál Velička ladně „propluje“ pod železničním viaduktem. Ten překlenuje sníženinu mezi okolními návršími mezi obcemi Lipovem a Loukou.

Tať i viadukt byly vybudovány ve 20. letech minulého století za účelem podpory zprůmyslnění a rozvoje Slovenska a ve své době tať byla poměrně vytížena nejen nákladní dopravou, ale i rychlíkovou přepravou.

Celá tať byla uvedena do provozu v r. 1927.

Dnes má tať už jen regionální charakter.

Viadukt je ocelový, příhradové konstrukce. Délka mostu je udávaná 209 nebo 210 m, maximální výška je 23 m.

Konstrukce je umístěna na železobetonových pilířích s kamennou obezdívkou.

Krajina kolem říčky je stále více obklopována rozsáhlými okolními vinicemi, stejně jako krásnou přírodou.

Na Veličce se kdysi provozovalo i řemeslo zvané valchování.

Účelem valchování bylo změkčení a zjemnění plátna při jeho současném zplstnatění v sukno. Jednou z posledních valch byla valcha Jana Horáka v Podhájských mlýnech. Voda pro mlýn se odebírala z Veličky a přiváděla náhonem délky asi 500 m.

Vlastní postup valchování se děl následovně.

Přinesená látka se nejdříve asi půl hodiny máčela ve studené vodě.

Postupným přiléváním stále teplejší vody, která se ohřívala v kotli, začínal proces srážení. Nakonec se použila úplně vřelá voda.

Celý proces trval asi dva dny.

Nakonec se sukno jednou stočilo a bez vody vytloukalo - žehlilo. Takto zpracované sukno se pověsilo na ráhno a nechalo uschnout.

Takže opět chvála vodám říčky.

Avšak pozor?

Dokáže se ona také občas pěkně rozdovádět. Lidé pak s obavami hledí na stoupající stav vody a přemýšlejí, kam uklidit věci ze sklepů a garáží.

Jsou ale léta, kdy naopak je srážek velice málo a sucho se dotýká každého. Zejména tropické teploty přetrvávající v letních měsících se odrážejí na přírodě.

Velička se snaží dlouho odolávat takovému bezdeštnému počasí, ale nejednou svůj boj se suchem prohrává a téměř vysychá.

Průtok vody se na dlouhých úsecích se pak zastavuje a voda z koryta může zmizet úplně. Je přirozené, že i život v ní za takových podmínek končí.

Místním rybářům tak zůstávají jen oči pro pláč. Pak trvá dlouho, než se rybí populace dostane do původních početních stavů.

Je třeba si ale přiznat, že i lidská lhostejnost a chamtivost sehrává velkou roli v takových smutných událostech.

Mnozí místní občané i přes výstrahu sucha načerno odebírají vodu z říčky jen proto, aby byl ten jejich trávník zelenější a záhonek se zeleninou měl bohatší úrodu.

Bez jakéhokoliv studu někteří lidé ždímají poslední kapky vody ve svůj prospěch.

Kdyby se jednalo jen o jednoho člověka, nikdo by si toho asi nevšiml, ale občas tu funguje lidská mentalita „Když může soused, ja možu také!“

A tak raději pojďme k dalšímu cíli říčky, a tím je **Tasov**.

Tato obec se rozprostírá na západním okraji mikroregionu Horňácko, historicky pak na samém rozhraní s Dolňáckem.

Zastavěné území obce je téměř spojeno s obcí Hroznová Lhota. Tasov je původem vinařská a ovocnářská obec, a i proto si dnes stále zachovává výrazně zemědělský charakter.

Nejstarší zmínky o obci pocházejí již z roku 1217.

Tudy se kdysi putovalo z Čech do Uher, a není divu, že v historických mapách je toto místo značené příznačně „Porta Tasi“.

V 16. století měla v Tasově oporu jednoty bratrská, o čemž svědčí kostelík. Ten ale byl v 17. století zbořen. Malované žudro na jednom z posledních domů je památkou lidové architektury z konce 18. století.

Pozornost si dále zaslouží kaple sv. Václava z roku 1928, která byla postavena z darů amerických rodáků.

Říčka si mimo obec udržuje i nadále poklidný ráz, hustá okolní vegetace jí dodává ráz původní krajiny.

Ta je však stále více nahrazována kulturními plodinami pěstovanými na okolních polích. Krás přírody tedy ubývá, ale jejího významu pro lidskou společnost nikoliv.
Ale to už se řeka blíží ke svému konečnému cíli.
Uvítá ji Strážnice a samozřejmě řeka Morava.

Okluky

Tento potok pramení pod Přírodní památkou Uvezené na svazích Lesné.

Zprvu si to namíří do **Horního Němčí**, které se takřka láskyplně přimyká k úpatí Bílých Karpat pod Velkou Javořinou.

Celá řada pěkných, moderních stavení a udržovaných zahrad ho šlechtí. Návštěvníka vzhledem bezesporu upoutá i budova základní školy, která prošla mnoha stavebními úpravami, aby poskytla základní vzdělání mnoha dětem.

Centrem obce je kostel svatého Petra a Pavla.

Rovněž domy č. 236 a č. 48 patří k významným kulturním památkám.

Za zmínku stojí na okraji obce i nově vybudované minigolfové hřiště, stejně jako přilehlá sportovní zařízení i přilehlé koupaliště.

Návštěvník si také nemůže u potoka nevšimnout vystaveného historického bojového letadla – Migu 15.

U hřbitova se zase nachází nevelká zatravněná vyvýšenina. Jde o mohylu "Hřádek", které původ je zahalen dávnou minulostí.

Snad je v ní pohřben nějaký avarský náčelník, praví pověst.

Nad obcí se pak nachází perla bělokarpatské přírody, a sice Přírodní rezervace Drahy lesostepního charakteru s řadou vysoce chráněných rostlinných druhů, ať už vstavačů, koulenky válivé, tořiče včelonosného apod.

Po opuštění Horního Němčí je další zastávkou říčky **Slavkov**, který je malebnou obcí rovněž v dohledu Bílých Karpat.

I v jeho okolí stále můžeme nalézt řadu velmi pěkných zákoutí přírody. Ty nejcennější jsou chráněny jednak soustavou Natura 2000 jako evropsky významné lokality, konkrétně ve třech zvláště chráněných územích.

Konkrétně se jedná o Porážky, Kolo a Dolněmčanské louky.

Obdivovanou stromovou raritou je pak ve Slavkově hrušeň, pamatující četné dějinné události procházející krajem.

Kdo se zajímá spíše o turistiku, tomu stačí vyjít nad obec a otevře se mu krásný pohled nejen na podhůří Bílých Karpat, ale i na malebné slovácké vesnice.

Okluky však Slavkov pouze po jeho východním okraji obkrouží, následně minuly Padělský mlýn, aby je záhy na to uvítalo **Dolní Němčí**.

Tato po mnoha stránkách významná obec patří mimochodem mezi poslední místa, kde se v ČR šijí boty Baťa.

Může se rovněž pochlubit i firmou Formika, která se zaměřuje na výrobu přesných technických dílů z plastů technologií vstřikování.

Ze zemědělských plodin pěstovaných v okolí obce stojí za zmínku zejména pěstitelství česneku, které zde má dlouhou tradici.

Proto se místním obyvatelům také říká česnekáři nebo strůcci.

Po opuštění Dolního Němčí se říčka začíná kroutit tzv. zákruty - meandry, které ji dovedou do majestátného Hluku a k řadě dalších přírodních památek, jmenovitě - Pod Husí horou, Okluky, Údolí Okluky.

PP Pod Husí horou je nejstarším výchozem bělokarpatské jednotky magurského flyše. To asi laikům moc neříká, geologům však ano.

V tomto místě zářez silnice odkrývá světle šedé, jemně zrnité vápence, dále pak béžové slíny a šedé jílovce.

Vápence vytváří až 45 cm mocné desky a lavice. Uvedené sedimenty jsou imponujícího stáří spodní křídy, tedy doby desítek milionů let od svého vzniku.

Nedaleko po toku říčky se nachází další významná geologická lokalita, Přírodní památka Okluky. V nárazovém břehu Okluk jsou odkryty světle cihlově červené slíny až slínovce náležející púchovským vrstvám.

Červené púchovské slíny využívali místní lidé jako přírodní barvivo.

Nejdříve je rozdrtili na prášek a následně přimíchali do vápna. Tím pak barvili obrovňavky – barevné pruhy lemující spodní okraje fasád domů.

Pak už netrvá dlouho a říčka vyhlíží Uherský Ostroh. Ale ještě před ním ji čeká při březích PP Údolí Okluky.

Předmětem ochrany této přírodní památky je zejména bourovec trnkový - evropsky významný druh a jeho biotop.

Cílem ochrany celé této lokality je pak zachování nebo zlepšení stavu biotopu vhodného pro život a rozmnožování chráněných organismů.

Ale vydejme se dál po toku Okluk!

Zleva „poděkují“ zleva přitékajícímu Boršickému potoku a vtékají do **Ostrožské Lhoty**, známé mimo jiné významným archeologickým muzeem.

V jeho přízemí si mohou návštěvníci prohlédnout nálezy od starší doby kamenné až po novověk, umístěné chronologicky v jednotlivých vitrínách, dále také repliky pravěkých nádob nebo model obce zachycující stav k roku 1827.

A pak už si to říčka konečně zamíří do **Uherského Ostrohu**, které se historicky stalo centrem obchodních karavan.

Přemyslovští panovníci v něm začali budovat potřebná opevnění.

Důležitou roli sehrál Uherský Ostroh také v období husitských válek, kdy získal na svou stranu většinu místního i okolního obyvatelstva. V roce 1420 se zde husité vojensky zorganizovali a vytvořili tzv. Nový Tábor, odkud pronikali do širokého okolí.

Ve městě se mnohem později začalo stavět mnoho prosperujících továren (první moravská továrna na tužky, cukrovar, pivovar).

Další rozkvět zaznamenalo město v letech 1850–1949, kdy se Uherský Ostroh stal sídlem okresního soudu a řady dalších úřadů.

Po zrušení většiny z nich město postupně ztrácelo na svém významu.

To všechno Okluky „vědí“, přesto dlouho váhají vstoupit do matičky Moravy, mlčky ji téměř dva kilometry souběhem sledují a pak si teprve si dají říct a vstoupí do ní.

Klanečnice

Ta svým pramenem vzala zavděk úpatí kopce Lesná na dohled od Velké Javořiny, následně protéká stále se rozšiřujícím údolím, míjí vodní nádrž Žabku i památnou rozložitou lípu, pak už netrvá dlouho a je v dohledu silnice procházející **Stráním**.

Pokusy o její regulaci se zatím v těchto místech nedějí, ostatně proč jí také v jejím mládí nasazovat „okovy“, že ano?

Ale proč je svou vodou tak zakalená, když již delší dobu nepršelo? Že by se nad ní nacházel nějaký zemědělský podnik?

Nevím o žádném, takže otazník.

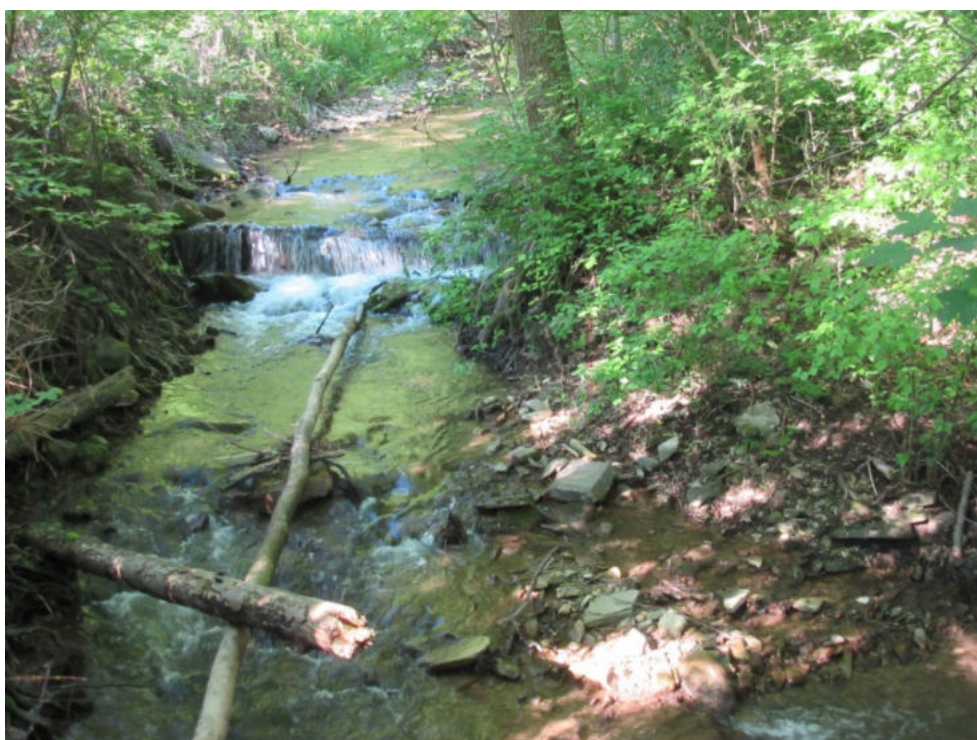
Nespěchaje, line se dále obcí kolem tenisových dvorců, míjí základní školu, aby zamířila k nedaleké **Květné**.

Tam ji čeká přítokem zprava Svinárský potok.

Ten je sám sobě hodně zajímavý, třeba tím, že se v jeho čistých vodách vyskytuje vzhledem pozoruhodná rybka – vranka obecná.

Stísněný prudkým svahem Velké Javořiny, má tento potok místy bystřinný ráz. Provází ho naučná stezka s mnoha informačními tabulemi, které barvitě popisují jeho okolí s mnoha rostlinnými i živočišnými zajímavostmi.

Bystřina vypadá za běžného počasí poklidně, ale běda, když se „otevrou nebesa“. Pak se z ní stane dravý vodní tok, který se řítí směrem ke známým sklárnám.

Po vtoku do Klanečnice prudce zvedá její hladinu, která má co do činění, aby přívaly mas vod z hory zvládla.

Taková jsou, holt, rizika vodních toků v podhůří Bílých Karpat.

Po přijetí Svinárského potoka do svého lůna se už může Klanečnice pyšnit názvem řeka se všemi jejími atributy, tedy svou šíří, místy i hloubkou.

Tato okrášlena míří ke slovenské hranici.

Na slovenské straně hranice Klanečnici přijímá obec Moravské Lieskové, a posléze i Nové Mesto nad Váhom.

V něm už Klanečnice vtéká do jí vysněného Váhu.

Hrubár

Přes své jméno je docela sympatickým vodním tokem, dosud málo narušeným neblahými civilizačními vlivy.

Započíná svoji životní pouť v Lopenickém sedle v katastru – Škrátová, pak prochází katastrem Mechnáče.

Je obdařen na svých březích, stejně jako většina jeho „vrstevníků“, bohatou bylinnou, křovitou i stromovou vegetací, z nichž posledně jmenovaná nejednou nad ním vytváří zelený baldachýn.

Podél svého toku je doprovázen i docela pohlednými usedlostmi, které svým architektonickým rázem nenarušují přírodní ráz krajiny.

Souběhem se silničkou pak potok protéká typickou kopaničářskou osadou **Lopeník**. Stává se jakousi osou velkého počtu samot a polosamot, které postupně míjí, a které jsou často na něm zdrojem vody životně závislé.

Vpravo míjí Přírodní památku Kalábovou s významným mokřadem na pěnovcovém, uhličitámem vápenatém tvořeném podkladu.

Jedna část Kalábové byla založena teprve nedávno, tedy v roce 2014 - jak hlásá cedule - "Mokřad vyrvaný ze spárů lesa". Údajně byl ochránáři „objeven“ v roce 2012 a po dohodě s vlastníkem byl o rok později zbaven náletových dřevin.

V rámci její údržby bylo přikročeno k jejímu pravidelnému kosení a tím i k návratu původních společenstev.

Mokřad je tvořen rozsáhlým prameništěm s bujnou vegetací. Přežívá na něm několik vzácných mokřadních rostlin.

Na lokalitě je v současnosti možné nalézt i celou řadu pozoruhodných trav a mechů. Z bylin v něm můžeme spatřit plamének plotní i jedovatý rulík zlomocný.

V okolí Hrubáru se ale nachází i několik dalších zajímavých přírodních lokalit, ať už je to Přírodní památka Grůň s výskytem řady druhů orchidejí, Přírodní památka U zvonice či zachovalá pastvina s výskytem vstavače prstnatce bezového

Hrubár je i nadále „strážěn“ nad ním se klenoucím Velkým Lopeníkem a Studeným vrchem, přičemž náhrdelníku samot či malých shluků stavení v jeho okolí neubývá.

Stejně jako drobných políček s lidmi s motykou v ruce na nich pracující.

Při pohledu na tento vodní tok člověk vnímá přírodu ve všech jejích krásách. Všelikého býlí, keřů, vrb a olší, kterých je na jeho březích nespočet.

Hrubár je rovněž typickou pstruží vodou, rybáři si určitě při výlovu těchto ryb v těchto místech přicházejí na své.

Ale abychom nebyli na omylu, krása zdejší krajiny je tak trochu matoucí. Je to kraj dřiny, dřívější nezměrné chudoby i zmaru.

Lopenické kopanice, kterými Hrubár protéká, byly totiž obrazně řečeno celá staletí krajem světa s roztroušenými chaloupkami se strohou výbavou.

Chatrných stavení, jednoduchého polního nářadí, z hospodářského zvířectva majetnictvím jen nějaké kravky a houfu drůbeží.

O životní úrovni srovnatelné s městy se místním mohlo jenom zdát.

Dnes je již doba jiná, mnohé chalupy jsou v současnosti zrenovovány, a co je zvláště cenné, v původním architektonickém slohu.

Celá oblast se navíc stává čím dál tím víc vyhledávanou turistickou destinací. Milovníkům přírody může být doporučen výstup lesem na rozhlednu Velkého Lopeníku, ze které se naskýtá pohádkový výhled do všech světových stran.

Z dalších památek obce stojí za pozornost litinové kříže a památník obětem II. světové války, stejně jako kamenná zvonička.

Ale vody potoka jako kdyby nebraly v úvahu ubíhající tok času, plynou dál a dál a co nevidět má Hrubár **Březovou** na dohled. Název této obce je odvozen od množství březových hájů, které byly dříve pro tento kraj typické.

První zmínky o obci pochází z roku 1492.

K osidlování této oblasti nesporně přispělo založení cisterciáckého kláštera, vybudovaného v roce 1261.

To vedlo i k vytváření kolonií v oblasti nedalekého Studeného vrchu

Zdejší lidé měli těžký život nejen díky přírodním vlivům, ale také působením nájezdníků, kteří z údolí Váhu pronikali dolinou k tomuto sídlu.

O tehdejších složitých životních podmínkách svědčí svým pojetím malé obecní muzeum.

Ale vraťme se znovu k Hrubáru!

Bývá v běžných dobách klidným tokem, ale v době záplav se stává děsivou pohromou pro širší okolí.

Proud vody se řítí korytem, unáší menší i větší větve, smývá z břehu vše, co není upevněné. Divý to bývá pohled na nedávno ještě tichý podhorský potok.

Lidé v těchto dramatických situacích stávají na břehu a pozorují celou tu zkázu. Kladou si v duchu otázku, zdali vodní hladina nedosáhne až k jejich usedlostem.

A kdyby jenom to.

Někteří odvážlivci se přibližují téměř na „dotek“ k dravému proudu, a to se jim občas také nemusí vyplatit.

Nedávno v rozbouřených vodách dokonce utonul fotograf, který si chtěl Hrubár vyfotit. Za Březovou se potok ostře stáčí k jihu, míjí dvě drobné vodní nádrže a už aby si připravil „průkaz“ k přechodu přes státní hranici.

Za ní jej postupně vítají slovenské vesnice Nová Bošáca, Bošáca, Trenčanské Bohuslavice a pak už Váh.

Nivnička

Rodí se vcelku nenápadně na svazích Mikulčina vrchu, nepřilíši daleko od rekreační chaty Troják. Pak si to „šněruje“ do Bystřice pod Lopeníkem.

V jejím sousedství vtéká do rozlehlé Ordějovské vodní nádrže.

Jí mírně pozdržena, Nivnička putuje dále kolem hradiště Bystřice, které kdysi mělo oválný tvar o rozměrech 200 x 100 metrů.

Na jeho západní straně se zachoval val vysoký 8 metrů, naopak jižní a východní stranu hradiště pohltil lom.

Archeologické nálezy v těchto místech pocházejí z doby laténské (mladší doba železná).

Existují však i dohady, ovšem nepodloženými nálezy, že hradiště využívali později i Slované v době hradištní.

Jen o pár metrů dál po toku se nachází PP Remízy Bánov s cennými exempláři motýla bourovce trnkového.

Ten je v současnosti chráněn zákonem jako silně ohrožený druh.

Jeho ústup byl v minulosti zapříčiněn především změnou pařezinového způsobu lesního hospodaření na způsob vysokokmenného.

V současnosti je bourovec ohrožován především chemizací a likvidací rozptýlené zeleně, na druhou stranu mu nesvědčí ani hustý zápoj křovin postupně přecházející v les.

Z těchto důvodů je pro záchranu tohoto vzácného nočního motýla nejnutnější udržovat lokalitu ve stadiu řídké mozaiky shluků keřů a travnatých ploch a zabránit vlivu chemizace zemědělské činnosti na populaci tohoto motýla.

Za nezbytný přísun vody pak Nivnička zleva děkuje potůčkům Vavříkovskému a Zášinskému.

Pak ji čeká Veleckých mlýn - **Suchá Loz**,

Veleckých mlýn č. p. 33 se nachází ve středu obce na pravém břehu řeky Nivničky. Měl dvě dřevěná vodní kola na vrchní vodu.

Uvnitř mlýnice se nacházela dvě kompletní mlýnská složení, přičemž jedno mlýnské složení s jedním vodním kolem využíval sousední mlýn č. p. 34.

Mlýnice je součástí dispozice domu a byla částečně zrekonstruována a slouží převážně k obytným

účelům. Celý areál mlýna pak dále doplňují klasicistní chlévy z roku 1726 a roubená stodola z kulatých trámů datovaná z roku 1800.

V této obci pramení výborná lithiová kyselka Slatina, lidově zvaná Loza, uváděna již roku 1580 brněnským městským lékařem a fyzikem Tomášem Jordánem z Klausenburku jako léčivá. Na Horních loukách nad obcí se vyskytuje unikátní květena, zakarpatské orchideje – vstavače. Potok pak zleva přibírá Hrádecký járek, ale vzápětí už ho vítá **Nivnice**, která mu uděluje honosný statut říčky.

Ta posléze obtéká Frutu a Nový Dvůr poblíž Slováckých strojiren obklopena majestátními topoly a zčásti neproniknutelnými houštinami.

Následně míjí chráněný mokřad s pozoruhodnou faunou.

Koménka

Pramení u motorestu Rasová těsně pod E 50 nad Komňou, vine se pod kopcem Valy s historickým hradištěm, krátkou společnost ji po čase dělají drobné vodní nádrže, aby si to pak zamířila kolem torsa hrádku Zuvačov dále k severu.

Zuvačov je zřícenina hrádku v katastrálním území obce Komňa ve Zlínském kraji. Ten byl založen ve 2. polovině 13. století a zanikl již o necelých 200 let později. Do dnešní doby se z něj zachovaly jen malé pozůstatky zdiva a výrazné terénní útvary, svědčící o jeho někdejší vzhledu. Zřícenina je chráněna jako kulturní památka.

Zajisté z ní ke Koménce kdysi sestupovali zbrojnoši pro vodu.

Zleva nad potokem se nad ním tyčí obrovská jáma, velkolom Bučník. Ten je známou geologickou lokalitou s těžbou andesitu.

Mineralogové v něm kromě této horniny nacházejí i četné nerosty, jako např. galenit, sfalerit, vzácně i rumělkou.

Ale možná poutavější pro zasvěceného je zejména představa, jak se před desítkami milionů let v těchto místech drala k zemskému povrchu žhavá láva.

Údajně ho nedosáhla, rozlila se jen do podpovrchových puklin a vytvořila žíly, které jsou i v současné době těženy.

Poté Koménka protéká známou **Komňou**.

Kdo by tuto obec neznal?

Nejenom kvůli lidovým zvykům, malebnému okolí, ale hlavně ke jménu J. A. Komenského. Přirozeně patří do koloritu Bílých Karpat.

Rokem 1261 je datována první písemná zmínka o její existenci. S jejím vznikem po polovině 13. století lze oprávněně počítat, a to ve vztahu k opevněnému sídlu v poloze Hrádek.

Svou polohou představovala výhodný strategický bod, mající pod kontrolou významný starohrozenkovský průsmyk.

Komňa byla od 16. století důležitou obcí na panství zámku Nového Světlova v Bojkovicích. Měla v něm výsadní postavení, zejména, když v 16. století úřad místního fojta zastával Jan Segeš, děd Jana Amose Komenského.

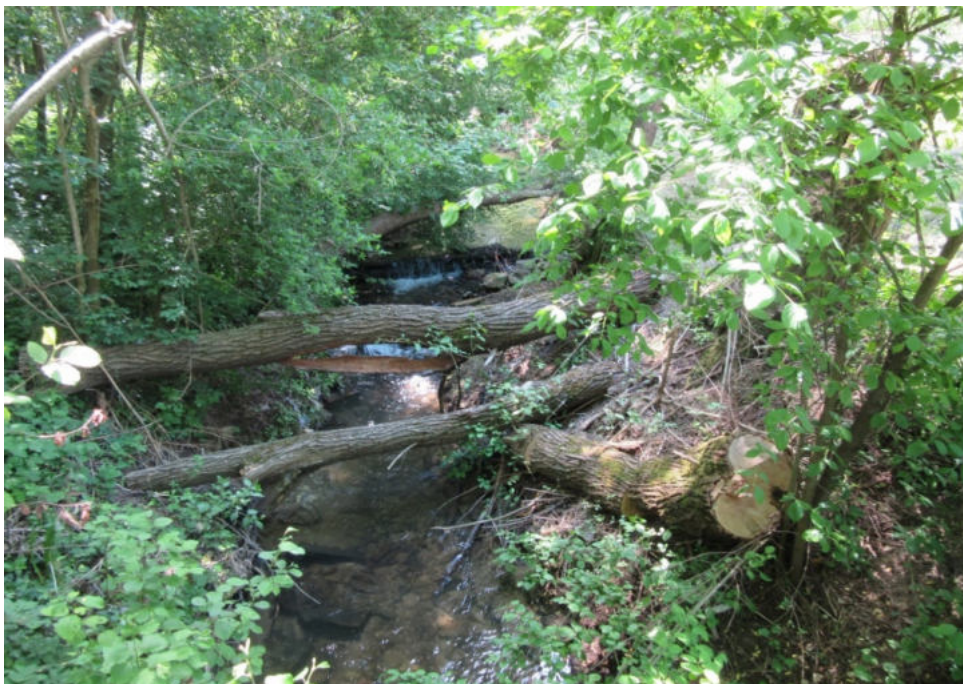
Vesnice svou historií poskytuje mnoho důležitých poznatků o životě svých obyvatel v dřívějších dobách.

Velikou událost prožívala obec v roce 1992 při 400. výročí narození Jana Amose Komenského. Při této příležitosti byl v Komni otevřen Památník Komenského, a to v bývalé sýpce z roku 1774.

V obci se zachovaly i stavby lidové architektury např. domek zvěrokleštiče a kamenné komory. Pod obcí stál Poddílecký mlýn, který už ale byl přebudován pro obytné účely.

Po opuštění obce potok dále směřuje severním směrem K Bojkovicím.

V některých místech svého toku má svým utvářením a okolím doslova ráz připomínající brazilskou divočinu.

Potok obtáčí zámek Nový Světlov, aby těsně před **Bojkovicemi** zprava přibral Bzovský potok, pak ho již nedočkavě u bojkovického mostu očekává mateřská Olšava.

Rokytenka

Rokytenka pramení poblíž státní hranice se Slovenskem Pod Baštou, jen kousek od pramene podstatně známější Olšavy.

Poměrně zpříma si to míří do údolí, přičemž protéká **Šanovem** kolem půvabné staré stodoly. Jistě, takových stavení bývalo v každé obci v podhůří Bílých Karpat více, ale postupně až na nevelké výjimky vymizely.

Už proto je pohled na tento objekt více jak zajímavý.

Na cestě Rokytenku v obci postupně čekají další pozoruhodné památky, například Šanovské letecké muzeum.

Jeho vnějším vzhledem může být člověk zklamán. Jde o přízemní, nenápadný domek, který může pátrající po muzeu snadno minout.

Šanovské soukromé muzeum uchovává památky na leteckou bitvu nad Bílými Karpaty 29. 8. 1944. V jejich prostoru byla tehdy sestřelena čtná americká letadla, jejichž torza jsou uložena právě v muzeu.

Pozoruhodná je kousek opodál i památná lípa.

Byla v roce 2001 vyhlášena památným stromem. Jedná se o lípu velkolistou, která se nachází u božích muk nedaleko obecního úřadu. Svou velikostí tvoří nápadnou dominantu obce starou odhadem 300 let.

Koruna má asymetrický tvar s obdivuhodným obvodem kmene 433 centimetrů. Tím je „nejmasivnější“ památným stromem v Bílých Karpatech.

Škoda jen, že je z jedné straně „zadrátovaná“ elektrickým vedením.

Obcí prochází také Beskydsko-karpatská magistrála, oblíbená mezi turisty.

V okolí obce je dále vyznačeno několik dalších naučných stezek, například padesátakilometrová značená Cesta 1. čs. partyzánské brigády "Jan Žižka" s řadou pomníků a památníků na činnost brigády i na umučené obyvatele.

Pak již Rokytenku čeká lokalita Kúty s vodní nádrží. Následuje obec **Rokytnice** s nedalekou vískou Kochavcem, oblíbenou zejména lyžaři.

Pořádá se v ní běh na lyžích, známá Kochavecká osmnáctka.

Následně říčka několik kilometrů „koketuje“ se silnicí, přemisťuje se občas na její druhou stranu, aby podél lesa zamířila ke svému vyústění poblíž obce **Jestřebí** do Vláry.

K soutoku obou vodních toků se však dá dostat pro mimořádně bujný stromový i keřový porost jen obtížně.

Nedašovka

Ta rovněž pramení vysoko v kopcích, ostatně jak je na Valašsku zvykem.

Konkrétně se rodí se v místě, kterému se říká Durch, pak její proud tiší hluboké lesy, z nich vykoukne až téměř v **Nedašově Lhotě**.

Název Lhota vznikl z názvu „Lhuota“, to znamená, že po určitou, panstvem určenou dobu platila hradu daň.

Z dochovaných památek si v této obci zasluhuje pozornost památkově chráněná dřevěná roubená zvonice z roku 1867, dřevěná chalupa číslo 105, která byla přestěhována jako cenná státní památka na výletišť do Nedašova.

Život vesničanů v tomto kraji byl zejména v minulých staletích velmi obtížný. Zemědělci pracovali na chudých políčkách, mnozí odcházeli pracovat do ciziny.

Dlouho se však Nedašovka v obci nezdržuje, míří dále k **Nedašovu**. Jako ve většině jiných obcí, je její koryto napříměno a zpevněno.

Holt, je to důležité opatření proti záplavám. Některé potoky a říčky totiž v době silných dešťů neberou silou svých vod na obyvatele velké ohledy.

Její další zastávkou je **Návojná**, ve které má kromě bývalého zámku rovněž co obdivovat, třeba původní stavby ve valašském slohu.

Samotný zámek je dnes ovšem k nepoznání. Je přebudován ve společenský domov, takže snad jenom ozdobná studna připomíná minulost tohoto objektu.

Další její „zastávkou“ je na dohled železniční tunel na Masarykově dráze. Jeho ústí nepostrádá jistý nádech romantiky.

Pak už Nedašovka zamíří k řece Brumovce, své vodnatější sestře.

Brumovka

Kde ta má své pramenné kořeny?

No přece v severním koutku Bílých Karpat pod vrchem Požár, z něho stéká do **Študlova**, aby v něm „pohledem sklouzla“ na památnou študlovskou lípu.

Obec leží v průměrné nadmořské výšce 550 m, nejvyšší horou nad ní je Končitá (817 m. n. m.).

Po celý rok nabízí okolí obce možnosti pro pěší turistiku i cykloturistiku, především směrem na Vršatec, k Brumovu či Lyskému průsmyku.

K přírodním zajímavostem Študlova bezesporu patří třetihorní ztuhlá pryskyřice jantar nacházející se v nepatrném množství v horní části obce.

Nedaleké kopce Hrádek a Stráž jsou pak pro změnu lokalitami se zbytky květeny z téhož geologického období.

V samotné obci si nelze nevšimnout i stoleté kapličky či nového kostela, které jsou výraznými dominantami této vesnice.

Další „štací“ Brumovky jsou **Valašské Příkazy**.

Tato obec se nachází asi 20 km jižně od Vsetína, kilometr na jih od obce Horní Lideč a téměř 5 km severovýchodně od Valašských Klobouk v nadmořské výšce 440 m.

Vesnice se rozkládá podél potoka Dúbravky, který přitéká od Študlova a obrací se na jihozápad k Valašským Kloboukám.

Souběžně s potokem vede silnice a železniční trať.

Na východní straně obce začíná hlavní pásmo Bílých Karpat, na západě se zase tyčí jedna z větví Vizovických vrchů.

Ve Valašských Příkazech se říčka ostře stáčí k jihu směrem k **Poteči**.

Tu proslavuje v horách nad obcí malé poutní místo zvané Dělanovec, kde stojí kaple Panny Marie Královny se studánkou.

Vodní tok Brumovky pak čekají známé **Valašské Klobouky**.

K nejvýznamnějším památkám tohoto města patří farní kostel Povýšení svatého Kříže s gotickým jádrem ze 13. století, renesanční věží a barokním interiérem, stejně jako budova Staré radnice, která je dnes sídlem muzea.

Ale zrak návštěvníka upoutá i Mariánský sloup, Červený dům, zajímavostí je také dochovaný renesanční pranýř.

Expozice Městského muzea představuje zdejší historii a zvyky a také tradice soukenictví, plátenictví a barvířství.

Ve městě je každoročně pořádán tradiční Mikulášský jarmek, na který se pravidelně sjíždí tisíce lidí z blízkého i vzdáleného okolí.

Pak už se říčka vydává do **Brumova** spjatého s historií královského hradu Brumov. Ten byl důležitým strategickým bodem krajiny.

Cyklisté mohou využít město jako nástupní místo na cyklostezku BEVLAVA. Ta spojuje unikátním způsobem řeku Bečvu, Vlárů a Váh.

Můžeme se cestou podél řeky kochat Bílými Karpaty s často netknutou přírodou pralesního typu s orchidejovými loukami.

Po opuštění Brumova říčka přivítá zleva přitékající Bylničku a nedočkavě již vyhlíží mateřskou Vlárú, do které vtéká půvabným soutokem.

Řeka Vlára

Je jedním ze symbolů jižního Valašska.

Je tedy něčím, co spojuje osudy tisíců Valachů s historií tohoto kraje. Ne, ne to průtokem velká řeka, ale copak velikost je známkou významu?

Samozřejmě že ne.

Řeka Vlára je však i tak vodním tokem po mnoha stránkách zajímavým.

Je, ačkoliv to zní pejorativně, tedy až urážlivě, pirátskou řekou. Tento název obdržela od hydrologů, tedy odborníků na vodstvo.

Co to ale znamená?

Vysvětlení je nasnadě.

Když ve vzdálených dobách vznikala, asi moc velké povodí neměla.

Ale vynikala dravostí, prohlubovala své koryto se svými přítoky mnohem rychleji, než vodní toky na západ od ní ústící do řeky Moravy.

A začala jim tímto erozivním procesem odebírat vody. Sváděla říčky a potoky do svého koryta.

Prostě brala, kde se dalo, to jí ale přece nemůžeme mít za zlé.

Taková je příroda a její zákony.

Silnější bere.

Rodí se ve Vizovických vrších jak jinak než studánkou. Ta už je opečovávaná, i když nalézt ji není až tak jednoduché.

Vznikající vodní stružka si míří na jih.

Po pravé straně je od ní je vidět památník válečné tragédie, Ploština. Míjí Vysoké Pole s environmentálním centrem.

Vodní tok pak putuje do méně hornatých oblastí.

Ale jelikož se mu mnohé překážky začínají stavět do cesty, musí je voděnka obtékat, což vede k jejímu klikatému prostorovému průběhu.

Mnohdy se zdá, že jakoby se jí nechtělo opustit půvabný valašský kraj. Vlasové Lhotě se vyhýbá drobnými zákruty.

Je však vděčná za menší přítoky, kterými pozvolna nabývá na síle.

První větší obcí, do které vtéká, jsou Vlachovice.

I nadále ji ale provázejí kopce, ale už nejsou tak velké jako ty předcházející z hřebene Vizovických vrchů.

U Bohuslavic s vděkem z pravé strany přibírá poměrně vodnou slavičínskou Říku.

Navyšuje se v jejím korytě i počet jezů a drobných peřejí.

Zákruty jsou vzhledem ke stále širší nivě četnější s kolem se bujně se rozprostírající vlhkomilnou vegetací.

To platí zejména pro kouzelný říční úsek u Jestřebí.

Obrazně pak zamává bylnickému vlakovému nádraží a už si to směřuje do Vlárského průsmyku.

Stává se sebevědomou řekou, kterou nelehko přebrodit.

Rovněž ale i místem pobytu rybářů.

Její vody se vyšším spádem koryta stále více zrychlují až k samotnému Vlárskému průsmyku, kde naši zemi opouští, aby zamířila za svým druhem - Váhem.

Vlárka

Rodí se pod Kosákem, kopcem na státní hranici. Pak téměř neslyšně probublává hlubokým hvozdem, který v nevelké vzdálenosti kopíruje tuto hranici.
Zprava přibírá Jelínkův potok s půvabným vodopádkem.

Obec **Sidonie** je další její zastávkou,
Samotná Sidonie se rozkládá na jihovýchodě moravsko-slovenského pomezí v Chráněné krajinné oblasti Bílých Karpat.

Je uložena v lůně hustých a obtížně prostupných lesů, opět jakoby na konci světa. Přesto se v devadesátých letech stala středem pozornosti naší veřejnosti kvůli dělení státu.

Některé její chalupy i nadále zvenku vypadají jako před sto lety, modernizace se jich dotkla mnohdy jen jejich interiéru.

Procházející obcí si jistě všimnou zvláštních protáhlých stavení, které dříve sloužily coby ubytovny pro dělníky předválečných sklářských hutí.

Ale svým vzhledem upoutají nejenom domy, ale i upravené předzahrádky, altánky, živé ploty a všude se prostírající svěží zeleň, jak jen může ve vegetačním období být.

No pohádka.

V okolí obce jsou studánky s „křišťálovou“ vodou, ale i lesy plné hub.

I turistům má obec co nabídnout.

Oblíbené jsou z ní výlety do Vršateckého Podhradie a jejího blízkého okolí.

Všudypřítomný klid a pohoda, to jsou ty devizy, které do těchto míst vábí ve všech ročních obdobích lidi ze široka daleka.

Potok Vlárka tvoří hranici se Slovenskem. Občas se tak svým korýtkem dovádivě přemisťuje z jednoho státu do druhého. V některých místech se dá snadno překročit, a tím se ocitnout na území sousedního státu.

Posléze říčka vstupuje do železniční stanice Vlárský průsmyk, kde se jí i nadále dostává pocty být hranicí se Slovenskem.

Ale to už má jenom pár metrů k Vláře, její větší a známější sestře.

Drietomica

Rodí se pod vrchem Machnáč, načež po strmém svahu stéká k severu.

Terén kolem této vodní stružky má zraku přírodovědců i laiků co nabídnout. Po levé straně již potůček míjí u Vyškovce Přírodní památku Chmelinec (2,8 ha), která je tvořena mokřadními loukami v údolí potoka Drietomica na severovýchodním okraji obce.

Na loukách se vyskytují ohrožené druhy rostlin. Ve vlhčích partiích hojně roste prstnatec májový, dále pak kruštík bahenní a mečík střečovitý.

Na sušších místech rezervace se vyskytuje prstnatec bezový, hlavinka horská, orlíček planý, zvonek klubkatý.

Byli zde pozorováni motýli ohniváček modrolesklý a modrásek očkovaný, vážky, páskovec dvojzubý, šídlo pestré, vážka žlutavá a vážka tmavá.

Na dohled potoku je rázovitá kopaničářská obec **Vyškovce**.

Je svými samotami rozprostřena v srdci Bílých Karpat a žije v ní necelých 200 obyvatel. Těžko nalézt v naší republice místo tak specifické svým vzhledem i způsobem života.

Zdejší souznění s přírodou dalo vzniknout malebné krajině drobných políček, remízků a sadů, které vytvářejí neopakovatelné scenérie.

Na všech těchto místech se hojně vyskytují vzácné druhy rostlin a živočichů. Ale i stromoví velikáni jasanů, vrb a olší stojí za pozornost.

Nejenom domorodcům je také třeba známá Mandincova, ale také Rapantova lípa, které patří mezi významné památné stromy.

Pod Vyškovcem Drietomice teče paralelně se silnicí z Vyškovce na **Starý Hrozenkov**. V něm se ostře doprava stáčí směrem ke slovenským hranicím.

Ve Starém Hrozenkovu je dominantou farní kostel Narození Panny Marie z 2. poloviny 18. století, který byl v 19. století obnovený.

Z dalších památek je cenná kaplička Panny Marie stojící u rybníka, socha sv. Jana Nepomuckého a památka lidové architektury - dům č. p. 76.

V obci jsou dodnes živé lidové tradice.

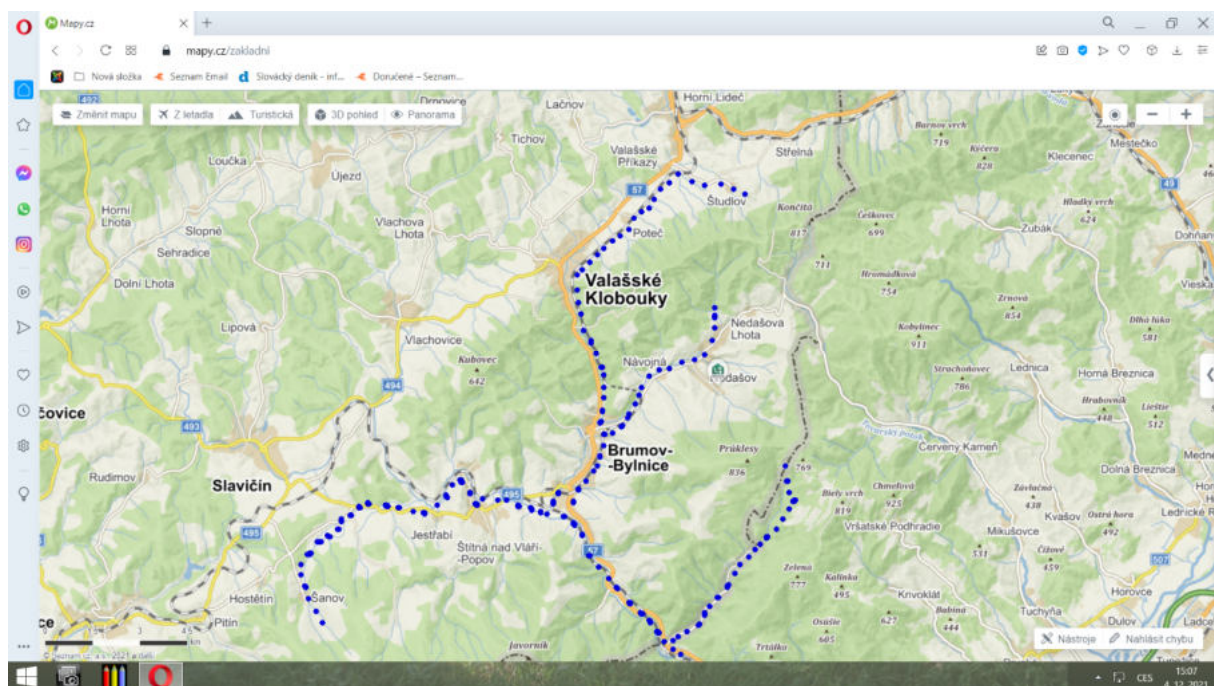
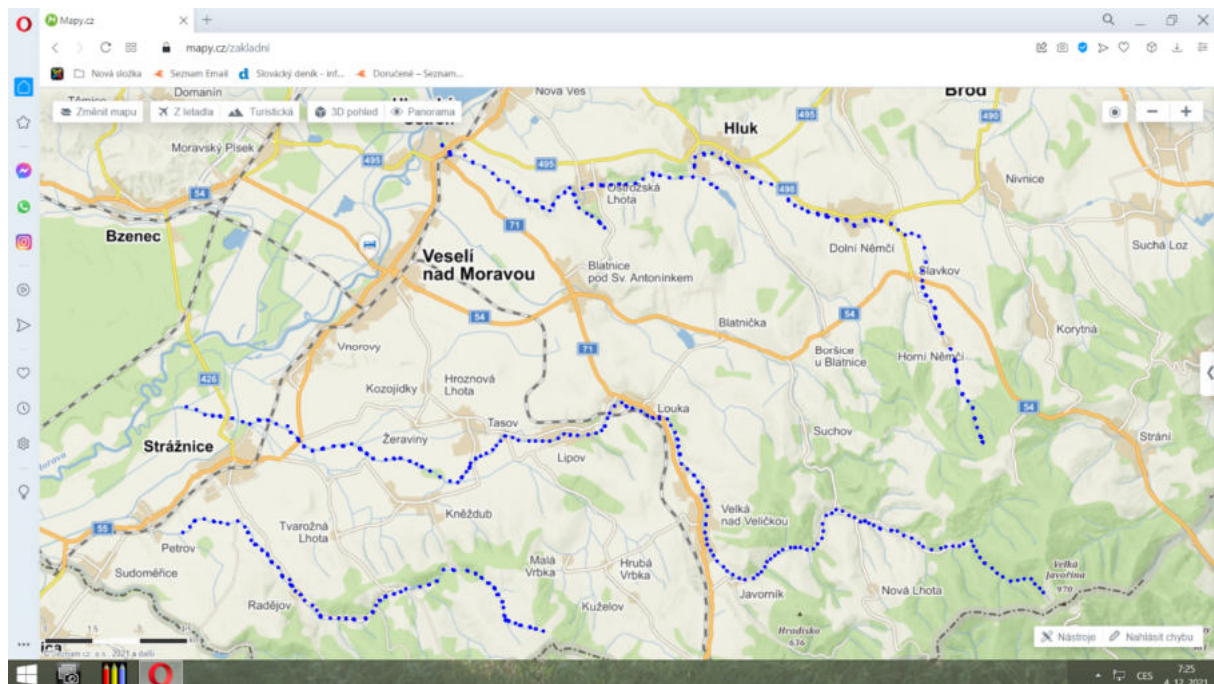
Starohrozenkovský kroj, charakteristický křížkovou výšivkou, patří k nejzajímavějším lidovým oděvům na Slovácku.

Zajímavou přírodní lokalitou nad obcí je Hrozenkovský lom, také se mu říká lom Skala. Je to jediné místo v Bílých Karpatech, kde lze pozorovat sloupcovou odlučnost bazaltu (čediče).

Přes blízkost velmi frekventované silnice směrem na Slovensko se říčka noří do záplavy zeleně, kterou se prodírá k nedaleké slovenské hranici

Na slovenské straně Drietomicu již přivítá osada Drietoma, která dala říčce název a o něco později ji přivine do své náruče Váh.

Zamyšlení u vody

Jarní den končí, večerní kouzlo tajů se zvolna ujímá vlády. Přichází večer, který otevře náruč působivé, někdy až magické noci.

Usedám na břeh potůčku a myšlenky mně protékají hlavou, tak jako proud vody nezadržitelně ubíhá za svým cílem.

Člověk si klade otázku, co může dát pohled na vodní tok duši, promítá si v myšlenkách svůj život, který byl protkán chvilkami radosti, nejednou však i steskem.

Na vodní hladině se zlatavým odleskem posledních paprsků slunce se ještě prohánějí vodoměrky, kousíček dál postarší rybář se soustředěním pozoruje neklid svého rybářského prutu.

Zpěv v okolí trylkujících ptáků je koncertem, kterému rozumí jen ten, kdo mu chce a hlavně umí porozumět.

V pobřežním rostlinném porostu se večerním vánkem naklánějí stébla trav, snad kostřav či lipnic, v jiných místech zase vykukují z bujného porostu statné lodyhy kostivalů s nachově fialovými květy, ba i nedaleký ostrůvek pomněnek je zde ke spatření.

Zvědavě rukou rozhrnuji trsy travin.

Něco hledám, a ne a ne nalézt mnou vysněnou bylinu. Teď, teprve teď ji mám na dohled. Po nalezení kterého květu jsem tak toužil?

No přece po drobném, namodralém květu rozrazilu.

Takže, pravda pravdoucí, na břehu potůčku rozkvetl květní skvost...

K mírně zkalené vodní hladině se sklání větve statné „smuteční“ vrby, ale i četných keřovitých olší, jako kdyby právě jimi chtěly dát večerní políbení toku, který sytí svou vláhou jejich kořeny.

Následujícího dne se listy jejich rozkošatělých korun zajisté znovu oddají sálavým slunečním paprskům...

Téměř lyrická atmosféra, hodící se k uspořádání myšlenek, k probírání nejenom událostí pomalu končícího dne, ale vůbec života jako takového.

Utrhnu stéblo trávy a vsunu si ho do koutku úst, mám pocit, že se jeho jemným rozkousáváním přemýšlí člověku tak nějak lehčeji...

Těkavýma očima pozoruji zvolna plynoucí tok, občas se ozve šplouchnutí, možná se ryba zmocnila své kořisti anebo si jen tak pohrává s vlnkami. Snad se nenechá zmást návnadou rybáře, snad přežije i tento den ve zdraví a touze do života.

Ale myšlenky znovu a znovu poutají moji mysl, víří hlavou, každá z nich se snaží prosazovat na úkor té druhé...

Zdáli je slyšet jedoucí vlak, jeho kola duní rázovitými úderý o pražce. Zvuky však postupně utichají, až ztichnou docela.

Moje myšlenky se avšak nadále střetávají, podávají si ruce, aby se vzápětí v nesouladu zase rozešly. Sejdou se znovu?

A kdy, jestli vůbec...

Pozvedám mimoděk oči pohledem na oblohu.

Oblakům na nebi, které tento den byly jistě svědky mnohého, vítr ukazuje cestu.

I ony se však časem rozplynou, tak jako se snad rozplynou v mé duši chmurné úvahy, leč mám tušení, že i zítřejší den bude dobou, kdy se chomáčky mráčků budou znovu prohánět azurovou modří oblohy. Citelně se ochlazuje.

Navlékám si raději svetr.

Zleva ještě něco připlouvá.

Co to asi je?

Ach, jen větvička někým utržená a hosená do vody. Proplouvá kolem mne, otáčí se kolem své osy, snad i žaluje na svůj osud.

Pozoruji, jak se pozvolna zase vzdaluje. Možná se zachytí o křoviny, možná se stane útočištěm pro drobné vodní tvory. Možná...

Obzor se zabarvuje do ruda, ano i červánky se s nastupující nocí loučí se sluncem na jeho každodenní dráze.

Těžce se zvedám a oprašuji oděv od úlomků trav.

Je čas navrátit se k domovu.

I rybář začíná balit své nářadí. Asi dnes nic neulovil, přemítám. Pro někoho zklamání, pro jiného štěstí.

Ale tak to v životě chodí...

Ještě jednou se nazpět poohlédnu k lesknoucí se hladině.

Ukolébán usínající přírodou se v mém nitru rozestřel klid a mír, doprovázený tichem, které umí nabídnout jen příroda, ve které plyne vše tak, jak má.

Ano, „Panta rhei!“

Harmonie přírody je obdivuhodná.

Věřte mně!

Na to, kolik máme v Česku potoků a potůčků, můžeme být pyšní. Jenže ouha, málokdo jim věnuje větší pozornost.

Měli bychom mít na paměti, že mají prokazatelný a pozitivní vliv vody na člověka. A nejenom z hospodářského hlediska.

Potřebujeme ji například k duševnímu očistění, i když je v ní podle mnohých na první pohled málo vjemů a stimulů.

Patrně si lidé neuvědomují, že tekoucí voda dává příležitost odevzdat se klidu, téměř tichu, a tuhle možnost nedokážou ocenit.

Vodní prostředí je přitom tvořivý prostor, že v jeho okolí můžeme nalézt nedocenitelná místa, pokud máme vnímavost a potřebu objevovat.

Spousta lidí k vodním tokům bohužel nechodí, i když ji má doslova za domem.

Je to evidentně škoda, minulé generace přírodou doslova žily, a není to jen obvyklý povzdech pamětníka.

Měli bychom u potoků a říček prožívat růst života kolem nich, energii jara, rozvážnost léta, na podzim zase snášejícího se ze stromů listí.

Anebo jen tak chvíli tiše pozorovat rybáře a veškeré dění kolem vody.

Mnozí z nás totiž nepochopili hluboký význam slova pocity. Měly by nám být jiskrou, která je nám vtištěná do hlavy a vetkaná do očí.

Pocity jsou rozmanité a nespočetné, jsou nezničitelným pramenem radosti.

Příroda je přece naším domovem a stává se nevšedním duševním zážitkem, což nás k ní nevědomě přitahuje.

Může být člověk, který zdravýma očima vidí nádheru přírody, duchem chudý? Určitě ne, radost z přírody totiž staví zlaté mosty.

Příroda oprostuje od napětí z práce, města, vztahů. Všimli jste si někdy svojí proměny nálady po návratu z blízkosti řek?

Onoho uvolnění, upozadění povinností, a naopak příjemného naladění?

Máme dokonce už i průvodce terapie vodou, ale jistě mnohé spoustu z jejích principů zvládneme sami.

Jakmile se člověk nastaví na rytmus přírody, vzduchu, vůní a vody, začnou fungovat medicínská kouzla, o nichž zatím tušíme málo.

Aktivují se i mechanismy odpovědné za obranu proti nemocem.

Zrodil se nový vědecký cíl, při němž se zkoumá fyzický i psychický stav lidí, kteří byli vystaveni zázračným účinkům vody, což lidová moudrost potvrdila.

Příroda vylepšuje na našem zdraví všechno, na co si vzpomeneme, od krevního tlaku přes kapacitu plic po depresi.

Naplňte jí všechny svoje smysly.

Už pouhé sezení u břehu potoků a říček navozuje fyzické uvolnění, a když se k němu přidá zvuk tekoucí vody, jsou naše pocity přímo neuvěřitelné.

Co říct více?

Proč řečí zastupovat přírodu, vždyť ona sama hovoří ...

